bijna al tot een scheuring geleid, doch, ten eerste de liefde tot de zaak zelf, ten tweede hoogere idealen, ten derde de schemerachtige hoop, dat het misschien toch nog zou gelukken om allen op één geestelijke, theologische basis saam te brengen, beeft het mogelijk gemaakt, dat de „Geloof en Dienst" beweging van haar geboorte af ziek en lijdende aan innerlijke disharmonie de zuigelingsperiode haalde en niettegenstaande haar ziekelijken toestand nog iets kon produceeren."

Dr Victor kwam erin, werd door een zekere groep hoe langer hoe meer naar voren geschoven en eindelijk als leider gekozen.

Deze eenheidsbeweging leed échec.

De „Reformatus Figelyö" („Gereformeerde Wachter") werd opgericht met Dr Victor als hoofdredacteur en huldde de doodsklok over de „Kalvinista Szemle".

Hoewel het blad in zijn eerste nummer geen program ontwikkelde, openbaarde het wel zijn praktisch doel. Het verkondigde zijn lezers: „Wij willen ook medearbeiders zijn bij de ontwikkeling van het Hongaarsch Kerkelijk Gereformeerde leven, tot zuivering van stroomingen en meeningen om snel te komen tot een fusie van alle krachten. En daarom hebben wij als program gesteld: het samensmelten van alle kerkelijke bladen tot één blad".

Tot op zekere hoogte echt Amerikaansch.

Men wilde het kerkelijk pers-monopolie hebben.

Daarom moesten de andere bladen dood-gekonkurreerd.

En dan kon men de fusie van alle richtingen doorzetten.

Het blad sprak het uit, dat het in dienst wilde staan van de groote interkerkelijke Christelijke wereldbeweging, alzoo interconfessioneel.

Doch het rekende er niet mee, dat de Calvinisten taai zijn.

Pref. Sebestyén kondigde het in zijn voormeld artikel aan: „Wij zijn niet bevreesd. Hij, die ons tot hiertoe heeft geholpen, zal ons verder helpen. Wij staan op een keerpunt. De toestand wordt helder. Het leger, dat in theologische richting tegenover ons staat zal (gelijk wij verleden week geprofeteerd hebben) zich in de toekomst hoe langer hoe meer saamtrekken op één punt. Het heeft nu een leider gekregen. Het heeft een blad. Dit zijn de voorwaarden van een gezonden en eerlijken strijd, die met open vizier tegen elkander moet worden uitgestreden. Wij gaan, indien het moet met vertrouwen en lust, in den oorlog. Er hebben reeds meer stormen boven ons hoofd gewoed".

De scheur, door Dr Victor en de zijnen in het Hongaarsch kerkelijke leven getrokken, werkt hoe langer hoe verder door.

Voor eenige weken had de verkiezing plaats van een bisschoppelijken secretaris, een invloedrijke positie.

De groep-Victor en de groep-Sebestyén kwamen ieder met een eigen kandidaat uit.

De eerste groep was zeker van haar zaak. Reeds vóór den uitslag telegrafeerde zij naar links en rechts: de zege is ons. Maar zij had te vroeg victorie gekraaid. Want gekozen werd de medestander van Prof. Sebestyén, de door ons reeds meer genoemde prof. Dr J. Kovacz, een eerstelijns organisator, een man van staalen volharding. Vooral het platteland gaf den doorslag.

Dit had weer ten gevolge, dat de groep-Dr Victor niet deelnam aan de jaarlijksche theologische conferentie van het Seminarie te Boedapest.

Zoo worden de verhoudingen al scherper.

Ten zeerste wordt dit door ons betreurd.

Maar de groep-Sebestyén treft hier geen schuld.

De verdeeldheid is gezaaid van de andere zijde.

Toenadering lijkt ons niet meer mogelijk.

Wij als Nederlandsche Gereformeerden hebben met deze verdeeldheid rekening te houden.

Voortaan kunnen wij onzen steun niet verleenen aan elke actie in de Hongaarsch Gereformeerde Kerk, maar hebben we eerst te onderzoeken van welke groep die actie uitgaat.

Verkeerde wisselstand. VII.

Inzoover Dr v. d. Vaart Smit zich op Calvijn beroept is de stand der kwestie deze:

1o. Calvijn kent volgens Dr v. d. V. S. geen bijzondere sacramenteele genade.

2o. Calvijn leert volgens hem, dat er zonder persoonlijk geloofsaanvaarden, alzoo zonder dadelijk geloof, geen sacrament bestaat.

3o. Calvijn zou de meening zijn toegedaan, dat de doopsgenade in de eerste plaats bij den doop van het kind aan de ouders wordt geschonken.

4o. Het kind zou eerst deel krijgen aan de doopsgenade, als het tot zijn verstand is gekomen.

5o. Dr v. d. V. S. ziet daarbij af van den ons verborgen inwerking Gods op de ziel van het kind, omdat, gelijk uit de strekking van zijn betoog blijkt, deze inwerking, zoo ze bestaat, in geen geval als sacramenteele genade kan worden opgevat.

Bij den doop van een kind staat het naar deze voorstelling alzoo:

1o. het kind ontvangt alleen het uitwendig doopteeken, maar niet de doopsgenade;

2o. de ouders ontvangen niet het uitwendig doopsteeken, maar wel de doopsgenade.

Uit de aangevoerde citaten bleek reeds, hoe onjuist dit beroep op Calvijn is.

Zetten we thans ons onderzoek voort.

Nog meer zouden wij uit het vijftiende hoofdstuk kunnen aanhalen.

Wij beperken ons echter tot een passage uit het slot van dit hoofdstuk.

Calvijn handelt daar over den noodddoop, gelijk die in de Roomsche kerk wordt toegepast. Hij verzet er zich tegen, dat vrouwen in zulk een geval den doop bedienen. Het voorbeeld van Zippora is niet normatief. Haar daad is af te keuren. Hij noemt dit „een onverschoonlijke lichtvaardigheid, dat ze haren zoon besneden heeft in de tegenwoordigheid van haren man Mozes, die niet een gemeen man, maar de voornaamste Profeet Gods was, zoodat er in Israël geen grooter Profeet is opgestaan, hetwelk haar niet meer was geoorloofd, dan het den vrouwen heden ten dage geoorloofd is, onder de oogen des bisschops te doopen". De jonge kinderen, die sterven eer zij den doop ontvingen, worden deswege niet buiten het koninkrijk der hemelen gesloten. En dan vervolgt hij: „Wij hebben alree gezien, dat Gods verbond grootelijks verongelijkt wordt, indien wij daarop, alsof het in zichzelve zwak was, niet berusten, dewijl de kracht en vrucht daarvan aan den doop niet is gebonden, noch aan eenige dingen, die daartoe gedaan worden. Het sacrament wordt daarna aan het verbond bijgevoegd als een zegel, niet om de belofte Gods, alsof die op zichzelve krachteloos was, kracht te geven, maar alleenlijk om ons deze te bevestigen. Waaruit dan volgt, dat de kinderen der geloovigen niet worden gedoopt, opdat ze alsdan eerst kinderen Gods zouden worden, gelijk of ze te voren vreemd waren van de kerk, maar dat ze veelmeer daarom door dit openbaar teeken in de kerk worden opgenomen, omdat ze alree tevoren uit kracht van Gods beloftenis tot het lichaam van Christus behoorden". (IV, 18, 22).

Enkele zinsneden werden door ons gespatieerd.

Dat het hier werkelijk over den kinderdoop gaat kan door niemand worden betwijfeld.

Het geval van jongstetvende kinderen geeft hem aanleiding om over de doopsgenade te handelen.

Indien Dr v. d. V. S. ook maar eenigszins gelijk had, kon men verwachten, dat Calvijn aldus zou hebben geredeneerd: den kinderen, die vroeg uit het leven worden weggenomen zonder gedoopt te zijn, de zaligheid te ontzeggen is daarom zoo ongerijmd, omdat niet aan de kinderen zelf, maar aan de ouders genade wordt meegedeeld, als zij hun kind ten doop presenteeren. Sterft zulk een kind, dan moet het alleen het uiterlijk doopsteeken derven. Meer niet. De ouders ontvangen dan zeer zeker geen doopsgenade om *hun* kind, maar daar kan het kindzelf toch niet minder om zijn. God kan den ouders nog wel op andere wijze genade toevoeren.

Dat zou liggen in de lijn van Dr v. d. V. S. Dat zou alleen logisch zijn. Indien Calvijn inderdaad de gedachte huldigde, welke Dr v. d. V. S. hem toeschrijft, zou hij stellig deze gelegenheid niet hebben laten voorbijgaan om haar te ontwikkelen. Nergens zou zij beter op haar plaats zijn geweest dan hier.

Doch ziet, zelfs elke toespeling in dien geest ontbreekt bij Calvijn.

Hij concentreert alles om de vraag, wat de doop voor het kindzelf beteekent.

En dan stelt hij zich in postuur tegen de Roomsche leer, dat de doop de wedergeboorte wirkt en de afwassching der zonden zelf is, of, gelijk hij het hier uitdrukt, dat de kinderen der geloovigen pas door den doop kinderen Gods zouden worden.

Volgens hem behooren ze reeds uit kracht van de belofte Gods van te voren tot het lichaam van Christus.

Het sacrament wordt daarbij gevoegd, niet slechts als een uitwendig teeken, maar ook als een zegel.

Dat zegel dient om de belofte Gods te bevestigen.

De doopsgenade draagt naar deze voorstelling dus het karakter van een bevestiging van wat er reeds is.

Zij is een eenzijdige werking, n.l. alleen van de zijde Gods.

Medewerking, dadelijk geloof, geloofsaanvaarden worden daarbij niet als eisch gesteld.

De kwestie of Calvijn misschien meent, dat alle kinderen der geloovigen vóór hun doop reeds kinderen Gods zijn en in den doop bevestiging ontvangen, staat hier natuurlijk geheel buiten.

Die willen wij hier niet aanroeren.

Anders krijgen wij een kruising van problemen.

En dat is aan het zuiver houden van de zaak niet bevorderlijk.

Het is ons genoeg uit dit citaat te konstateeren:

1o. Indien Calvijn van gevoelen ware, dat niet de kinderen zelf, maar de ouders bij den kinderdoop de doopsgenade ontvangen, een machtig dee

---

POPULAIR-WETENSCHAPPELIJKE SCHETSEN

Iets over het beeld van Jezus in de moderne litteratuur

door

W. M. LE COINTRE.

XVI.

Bij de behandeling van de moderne romanlitteratuur, waarin het beeld van Jezus is verwerkt, behoort zeker, naast Frenssen, terstond te worden vermeld de overbekende Stiermarker schrijver Peter Rosegger. Deze grootmeester in de vertelkunst is ook in ons land toegankelijk geworden voor allen door de vertaling van vele zijner werken en geniet een groote populariteit. Wij kunnen alzoo welhaast niet anders, dan nu ook luisteren naar wat hij ons aangaande Jezus te zeggen heeft. Wij hebben ons bij den aanvang van deze studie, mede ter beperking van de stof, voorgenomen, de desbetreffende, specifiek Roomsch-Katholieke litteratuur onbesproken te laten. Welnu, Rosegger moge door afkomst en opvoeding gerekend worden te behooren tot de Roomsch-Katholieke kerk, een doorsnee-vertegenwoordiger, m.n. in zijn litterairen arbeid, kan hij zeker niet worden genoemd. Het is thans niet de gelegenheid dit in den breede te gaan aantoonen. Genoegzaam komt dit o.m. uit in zijn, in het jaar 1901 verschenen werk: „Mein Himmelreich" (Bekenntnisse, Geständnisse und Erfahrungen aus dem religiösen Leben), waarvan ook een Nederlandsche bewerking is verschenen onder den titel „Mijn Zieleleven".[1]) Daarin blijkt herhaaldelijk, hoe men in R.-K. kringen dacht over den „vrijzinnigen" en veelszins „liberalen" Rosegger. Zijn milde houding tegenover het Protestantisme kan b.v. blijken uit wat Dr J. Herdersché meedeelt in een der toelichtende noten, achter het zoo juist genoemde boek: „Ook Stiermarken, Rosegger's land, telde nog verscheidene Protestanten, overal verspreid. Door de groote fabrieken in het Murzdal kwamen uit Duitschland arbeiders daarheen, onder wie vele Protestanten. Zij kregen een predikant, ds Kappus, maar misten eene kerk. Kappus reisde rond om dan hier, dan ginds te prediken in een gymnastieklokaal, een concertzaal, een bewaarschool. Rosegger heeft toen een oproep aan zijne vrienden in Duitschland in de couranten geplaatst, waarop de gelden toestroomden; 18 November 1910 is de Heilandskerk ingewijd."[2]) Steeds weer legt Rosegger er ook nadruk op, dat hij een hartgrondigen afkeer heeft van alle scholastiek en dogmatiek, dat hij in religieus opzicht meer geleerd heeft van de vrijdenkers, die hij leerde kennen, toen hij van het platteland naar de stad ging, dan van het catechismus-onderwijs, in zijn jeugd genoten. Ook gaat hij min of meer prat op zijn buitengewone verdraagzaamheid. Wij leeren hem dan ook wel heel goed kennen uit het verhaal, voorkomend in „Mijn Zieleleven" onder den titel „Christus op de Heide", waarin een pastoor en een dominee geteekend worden, die tenslotte samen gebruik maken van een en hetzelfde kerkgebouw.

Rosegger zegt in het Voorbericht van „Mijn Zieleleven" ten opzichte van dat werk o.m.: „Het is geheel-lijk ontstaan op verschillenden leeftijd, onder uiteenloopende omstandigheden en stemmingen. Toch kan getuigd worden, dat het in zijn geheel wordt gedragen door eene evenwichtige wereldbeschouwing, die, voortgekomen uit harde levensschool, in werkelijkheid geene andere bedoeling heeft, dan van den Vrede Gods voor de menschheid."

Het begin van deze beschrijving van Rosegger's geestelijke levensontwikkeling bestaat uit een zeer eigenaardige behandeling van de apostolische geloofsbeijdenis, waarin hij dan ook, zooals vanzelf spreekt, een beeld teekent van den Heere Jezus Christus. Dus, voor diumaal krijgt ge wederom voor oogen, als bij de behandeling van Frenssen, nog niet in strikten zin, een romantisch Jezus-beeld, maar de persoonlijke opvatting van den romancier Rosegger, daarna hoop ik U nog te laten zien een van hem geteekend romantisch Jezusbeeld!

Bij de behandeling van het tweede geloofsartikel, aangaande Jezus Christus, als Gods eeniggeboren Zoon, onzen Heere, heet het o.m. aldus:

„Zijn wij als schepselen Gods allen Zijne kinderen, zoo den Allerhoogste nabij staat toch niemand, zo gelijkvormig is Hem niemand, als Jezus. Want zijn onderricht gaat ver boven de aardsche aangelegenheid uit, het roept de dooden wakker en herschept hen tot onsterfelijke wezens.

Onder de milliarden kinderen Gods heeft de Heer er niet een, die zóózeer Hem geleek als de zoon uit dat arme Galileesche arbeidersgezin. Daarom heet hij Zijn eenige, Zijn „eeniggeborene".

Deze Zoon Gods maakt ons gelukkig, schenkt ons eeuwig leven. Doch verlangt van ons één ding: dat wij in Hem geloven. Door zijn onderwijs en zijn voorbeeld kunnen wij goed en heilig worden, maar zalig, gelukzalig alleen, wanneer wij in hem geloven. Ook zonder in hem te zien den Godszoon, die uit den hemel is neergedaald, kunnen wij naar zijne beginselen leven en het Christendom tot werkelijkheid maken. Maar om zalig te worden is mij dat te weinig. Men moet ook geloven in hem, den godmensch. Geen geld, geen goed, geen genot kan in deze wereld mij reeds zoo onverstoorbaar blij, zoo zalig maken, als het geloof in hem, die ons het vertrouwen en de liefde heeft gebracht."[3])

Bij de bespreking van het vijfde artikel, en speciaal van de opstanding, teekent Rosegger, die opstanding verdedigend, het volgende beeld:

„Hij is ook mij tegen gekomen. Ik heb hem ontmoet in mijn tuin, wanneer de bloem ontsproot; ik heb hem ontmoet op den weg, als daar iemand lag die hooger had en ik dezen kon verzadigen, als een vreemdeling daar liep en ik dezen kon herbergen. En te huis, wanneer ik met vrouw en kinderen nederzat, wanneer wij ernstige gesprekken voerden over het levensdoel van den mensch of met vroolijke woorden ons vermaakten. Daar was hij eensklaps in ons midden. Ik zie hem elk uur van den dag en den nacht, telkens wanneer mijne ziel aan hem denkt. Hij staat voor mij, slanke gestalte in donkerblauw gewaad, zonder eenig sieraad, blootshoofds, een smal gezicht met een aankomenden baard, gesloten de mond die zoo welsprekend kon zijn, het donkere haar eenvoudig naar achteren gestreken, de groote blauwe oogen vol zachten ernst. Niemand ken ik beter dan hem. Met eerbied